

BRIEF VAN PATRICK LATEUR

Gijzegem, Allerzielen 2020

Waarde Meester,

Het is niet zonder schroom dat ik u schrijf. U vertoeft haast ongenaakbaar op de Parnassus. En wanneer ik als vertaler van poëzie u deze brief stuur, besef ik dat u dat ook bent. Bovendien realiseer ik me dat een poëzievertaler best zelf dichter is, en dat bent u onnoemelijk meer dan ik.

Uw vertalingen van Longfellow's *The Song of Hiawatha* en van Italiaanse dichters als Jacopone da Todi en Franciscus van Assisi blijven overeind. De keuzes die een vertaler maakt, vertellen veel over hemzelf. In de dichters die uw voorkeur wegdragen herken ik tegelijk de priester, de leraar en de dichter. Ze bewijzen hoe uw vertaalarbeid bepaald werd door uw levensbeschouwing en door de accenten die u in uw onderwijspraktijk wilde leggen, al dan niet aangestuurd door het studieprogramma.

Er is één dichter voor wie u een grote verering had en van wie u toch maar één enkel fragment hebt vertaald. In de eerste jaargang van *Rond den Heerd* – u was dan al zes jaar uit Roeselare weg – noemde u hem ‘de vader aller dichteren’ en Homeros zou in uw weekblad nog meermaals opduiken. Nog vóór dat homerisch stukje verscheen, nam u halverwege dat jaar 1866 uw prozavertaling op van een passage uit de *Ilias*. In zang XII. 195-229 raadt de Trojaan Polydamas zijn aanvoerder Hektor af het Griekse kamp aan te vallen, want er was een ongunstig voorteken. U zult dat stuk wellicht al hebben vertaald in de marge van uw lessen Grieks in Roeselare. In die periode verwees u ook in uw eigen verzen naar Europa's eerste dichter met motto's uit zang XVIII van de *Ilias* bij *O 't ruischen van het ranke riet* (1857) en *De waterspiegel* (1858). Laat dat laatste gedicht nu in zijn geheel een imitatio zijn van wat voor mij in die achttiende zang het poëtisch hoogtepunt is van Homeros' *Ilias*: het schild van Achilles.

U moet als leraar echt in de ban zijn geweest van Homeros. Ik kan me dat levendig voorstellen. Geweldig is de uitdaging om hem met leerlingen te lezen, vers voor vers, hem te begrijpen en aan te voelen, én hem te vertalen. Hugo Verriest vertelt hoe hij uw stem voelde trillen en zijn broer Gustaaf schrijft dat de Meester met innig genoegen verwijlde tussen Homeros' heerlijke beelden. Wellicht idealiseren zij hun Meester een beetje, juist zoals hun Meester zelf Homeros idealiseerde: u beklemtoonde de wijsheid en de schoonheid van de dichter in functie van uw visie op vorming.

U hebt me wel verrast met een klein velletje dat in het archief bewaard bleef. Daarop is uw hexametervertaling te lezen van XII.195-207, de beginverzen van het vermelde fragment. Een indrukwekkend tafereel waarin een arend gebeten wordt door de slang die hij in zijn klauwen klemt, en haar boven het krijgsvolk loslaat. Dat velletje is echt kladwerk en ik beeld me in dat u nu aan het grommen bent, want een vertaler wil zijn allereerste worp

niet zomaar publiek zien maken. Onvolledige interpunctie, wisselende hoofdletters, varianten, onaffe hexameters: alles wijst op een kladje. Maar wel afgerond op een stuk papier dat de indruk geeft op zichzelf te staan. Als een homerische miniatuur.

Dat u uitgerekend dit miniatuurtje hebt willen vertalen, zegt veel over uw omgang met Homeros. In *Rond den Heerd* ziet u in een korte nabeschouwing deze scène als 'de trouwe weërgave van 't gene Homeros in zijne dagen van blijde natuurbeschouwing dikwijls moet staan gade slaan hebben, op de bergen van zijn eiland.' Nu betwijfel ik sterk of Homeros - waar leefde hij, heeft hij ooit geleefd? - de natuur zo blij beschouwde als u dat deed. Maar het stukje past perfect in uw belangstelling voor de natuur. Onderzoek wees uit dat die passus ook buiten onze grenzen wel eens werd aangewend voor een klastaak, omdat de imitatio ervan te traceren is bij Latijnse auteurs. De opname van uw prozavertaling in *Rond den Heerd* wijst er in elk geval op dat u zich helemaal herkende in het tafereel. En misschien zag u het als een vervolg op *De hert en de slange* in het voorafgaand nummer, of als een uitbreiding van de rubriek *Uitstap in de warande*.

Nog meer dan die inhoudelijke keuze verrast me uw vormelijke bewerking. U kiest voor de hexameter, die ook de Nederlander Gerardus Dorn Seiffen kort daarvoor in 1855 gebruikte voor zijn vertaling van de *Ilias*. En u had natuurlijk ook een illustere voorganger in de figuur van Domien Cracco. De man uit Roeselare zag zijn *Ilias* nooit volledig gepubliceerd ondanks de bewondering door Prudens van Duyse. Zijn vertaalde fragmenten uit de derde zang, die *Het Taelverbond* in 1847 bracht, waren u ongetwijfeld bekend. U maakt in uw poëzie ook veel gebruik van een lange versvorm, met name de alexandrijn, maar later koos u uitsluitend voor het korte vers, al dan niet een verkapt alexandrijn. Ik vermoed dat u aanvoelde dat de hexameter in het Nederlands niet werkt. Alliteraties als *dragend een drake* en *waaiende winden* tonen dan weer aan dat u dé dichter op een dichterlijke manier weergeeft. Heel curieus is dat u de slang *krinkelend* voorstelt, en dat woord roept het *krinklende winklende waterding* op uit *Het schrijverke*, dat u vermoedelijk in 1857 schreef.

Waarde Meester, u zult me vergeven dat ik uw kladwerk openbaar maak. Ik ben daarin wel niet alleen, een andere gezelliaan en classicus deed het me lang geleden al voor in het tijdschrift dat uw naam draagt. U moet begrijpen dat ik na mijn vertalingen van Homeros met andere ogen kijk naar wat er rond de blinde zanger gebeurde en gebeurt. En als dat de eerste en enige proeve van vertaling is van de hand van dé dichter uit de Lage Landen, dan is de verleiding wel erg groot. U hield het bij dertien verzen op een velletje. *The Song of Hiawatha* vertaalde u volledig in de versmaat van *Longfellow*, en terecht. Homeros zou u nooit volledig hebben omgezet in die oude hexameters. Dat te weten pleziert me.

Vale,
Patrick Lateur